

Üniversitede Öğrenim Gören Kadın Öğrencilerin İlişki Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*

Examining the Levels of Love-Addiction Among Female University Students in Terms of Sociodemographic Variables

Derya YÖRÜK**, Derya ŞAŞMAN KAYLI***

*Bu makale "Üniversitede Öğrenim Gören Kadın Öğrencilerin İlişki Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı tezden türetilmiştir.

**İzmir Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü-Uzman, dderyayoruk@hotmail.com, ORCID: 0009-0003-6297-9058

***Doç. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, dsasmankayli@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7949-2332

Öz

Araştırmanın amacı üniversitede öğrenim gören kadın öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri ile bazı sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma tarama modeline dayalı olarak nicel araştırma şeklinde yapılmıştır. Bağımlı değişken ilişki bağımlılığı düzeyi, bağımsız değişkenler ise sosyodemografik değişkenlerdir (Yaş, eğitim düzeyi, ekonomik durum, ailenin birliktelik durumu, ailenin eğitim düzeyi, kardeş sayısı, madde kullanım durumu, psikolojik desteğe ihtiyaç duyma durumu, duygusal ilişki durumu, kişilik özellikleri). Araştırmanın verileri 284 öğrenciye Spann Fisher İlişki Bağımlılığı Ölçeği ve Sosyodemografik Bilgi Formu uygulanarak toplanmıştır. Veriler SPSS 15.0 programına işlenerek Pearson Korelasyon, T-testi ve Tek Yönlü Anova testleri uygulanarak analiz edilmiştir. Yaş, ekonomik düzey, aile içi yakın ilişki durumu, içe kapanık ve asosyal kişilik özelliği, kaygılı ve depresif olma durumu, romantik ilişkiden sonraki ayrılık sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyma ve maddeye kullanma ile öğrencilerin madde kullanma durumlarının ilişki bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre yaşın artması, aile içi yakın ilişkiler ilişki bağımlılığı geliştirmede koruyucu faktörken, düşük ekonomik düzey, içe kapanık ve asosyal kişilik özelliği, kaygılı ve depresif ruh hali ile madde kullanımı risk faktörleridir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Davranışsal bağımlılık, İlişki bağımlılığı.

Abstract

The aim of the research is to examine the relationship between the relationship addiction levels of female university students and some sociodemographic variables. The research was conducted as a quantitative research based on the relational screening model. The dependent variable is the level of relationship addiction, and the independent variables are sociodemographic variables. The data of the study were collected by applying the Spann Fisher Relationship Addiction Scale and Sociodemographic Information Form to 284 students. The data were processed into the SPSS 15.0 program and analyzed using Pearson Correlation, T-test and One-Way ANOVA tests. It has been determined that there is a significant relationship between age, economic level, close relationship status within the family, introverted and asocial personality traits, anxiety and depression, need for psychological support during the separation process after a romantic relationship, and substance use and the students' substance use status and relationship addiction levels. According to the results of the research, while increasing age and close family relationships are protective factors in developing relationship addiction, low economic level, introvert and asocial personality traits, anxious and depressive mood and substance use are risk factors.

Keywords: Addiction, Behavioral addiction, Relationship dependency.

Giriş

Bağımlılık olgusu ele alındığında madde bağımlılığının geçmişin çok uzun zaman öncesine dayanması ve toplumda yaygın olan madde bağımlılığının daha çok bilinmesi nedeniyle; madde bağımlılığı ilk akla gelen bağımlılık çeşidi olmaktadır. Bağımlılık genel olarak bireyin psikolojik, bedensel, zihinsel ve sosyal işlevselliğinde yıkıcı etkilere neden olmasına rağmen söz konusu davranış veya maddeye karşı geliştirilen dürtü şeklinde tanımlanmaktadır (Young ve ark., 2007). Bağımlılık sadece bir uyuşturucu ya da uyarıcı bir maddenin alınması şeklinde değil; televizyon, internet, telefon, oyun oynamak, kumar, yemek yemek, spor yapmak, para kazanmak, iş, romantik ilişki, seks, kronik hastalık hatta din gibi; bir davranışa, nesneye veya duruma karşı da gelişebilmektedir (Griffiths, 1996; Schaeffer, 2011). Bu tür bağımlılıklar, madde kullanımı gibi tekrarlayan ve biyopsikososyal etkileri açısından belirli bir davranış ile karakterize edilen davranışsal bağımlılıklardır (Yanardağ ve ark., 2020). Bağımlılıkta kullanılan maddeye veya gerçekleştirilen eyleme yönelik tolerans gelişmesi nedeniyle, maddenin veya davranışın dozunun artırılması ve bu maddeden veya davranıştan uzaklaşıldığında yoksunluk sendromları ortaya çıkmaktadır (Uğurlu ve ark., 2012). Davranışsal bağımlılıklar ilk olarak dürtü kontrol bozuklukları olarak tanımlanmış; sonrasında akademisyenler, bu bağımlılıkları süreç ve davranışsal bağımlılıklar adı altında literatüre dahil etmişlerdir (Karim ve Chaudhri, 2012). Davranışsal bağımlılıklar; ruhsal ve fiziksel sağlıkta bozulmalara neden olarak bireyin psiko-sosyal, ekonomik ve mesleki sorunlar yaşamasına yol açmaktadır (Petry, 2015). Önemli bir toplum sağlığı sorunu olan bağımlılık bir beyin hastalığıdır (Duyan ve Gövebakan, 2021; Ögel ve ark., 2012). İlişki bağımlılığı da bir bağımlılık olarak bireylerin hayatını olumsuz etkileyen ve kişiler arası ilişkilerde sorunlara yol açan bir bozukluktur (Mohammadkhani ve ark., 2019). Bu kapsamda, ilişki bağımlılığı maddi sıkıntılara, iş kaybına, aile kurulamamasına, fiziksel ve psikolojik hastalıklara, ayrıca cinsel suçlara ve seri cinayetlere yol açarak bireylerin hayatında olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Costa ve ark., 2021; Fisher ve ark., 2016; Peabody, 2011; Sussman 2010).

İlişki bağımlılığı oldukça yeni bir araştırma konusu olmakla birlikte literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler bu fenomenin çok sık meydana geldiğini ve özellikle psikolojik açıdan endişe verici olabileceğini kanıtlamaktadır (Mashuri ve Patriasih, 2023). Ergenler üzerinde yapılan araştırmaya katılanların %70'inden fazlasının bu sorunu yaşadığı (Mashuri ve Patriasih, 2023) ve üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır (Cengiz, 2019; Yıldızhan, 2019). Bu durum ilişki bağımlılığının günümüzde gençler üzerinde ciddi bir sorun haline geldiğini gözler önüne sermektedir. Üniversite eğitimi dönemi, bireyde, bedensel, zihinsel ve ruhsal değişimlerin yaşandığı, yetişkinliğe geçişin olduğu ve bireyin kişiliğinin oluşumunda önemli bir evredir (Dündar, 2016). Niteliksel farklılıklarından dolayı, “beliren yetişkinlik dönemi (emerging adulthood)” olarak adlandırılan 18-29 yaşlar arasındaki bu dönem bireylerin aşk, iş ve gelecek gibi konularda seçimler yaptıkları bir dönemdir (Arnett, 2000). Ayrıca kimlik arayışının olduğu üniversite döneminde, aşk ve yakın ilişkiler üzerine deneyim ve karar verme süreçleri gerçekleştirilerek kimlik oluşturulmaya çalışılmaktadır (Atak ve Çok, 2010). İlişki bağımlılığı ile ilişkili olan ve kişilerin birbirine tutku ile bağlanmasını sağlayan aşk kavramı ise; insan hayatında özellikle gençlik döneminde önemli bir yer tutmaktadır. Aşkın birçok tanımı olmakla birlikte aşktan; insanı kendisi dışındaki bir varlığa veya nesneye gönül bağıyla bağlayan yoğun sevgi olarak söz edebiliriz. Aşk her toplumda yaşanan bir gerçekliktir. Üniversite dönemindeki gençlerde aşka yakınlık artmakta, fiziksel ve duygusal yakınlığı içeren yakın ilişkiler gençler için ciddi anlamlar taşımaktadır (Arnett, 2000). İlişki bağımlılığı da oldukça yaygın olmakla birlikte bireylere zarar verici olmakta hatta bu durum aşırı boyutlara ulaşarak fiziksel ve psikolojik istismara kadar varabilmektedir (Maglia ve ark., 2023). Ancak daha da endişe verici olan gerçek, bağımlı bireylerin istismara rağmen partnerlerinden ayrılamamasıdır. Bu nedenle üniversitede sağlıklı romantik partner ilişkilerin kurularak gençlerin ilişki bağımlılığından korunmaları fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlıkları açısından önemlidir. İlişki bağımlılığının bireylerin yaşamlarındaki olumsuz ve yaygın etkisi göz önüne alındığında (Sanches ve John, 2019) bu araştırma, bu durumla ilişkili olabilecek değişkenlere odaklanarak, ilişki bağımlılığı risk faktörlerini belirlemeyi amaçlamakta ve alanda çalışan meslek elemanlarına bir takım önleyici ve destekleyici öneriler sunmaktadır. (Gori ve ark., 2023). Ayrıca bu araştırma gençlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin karşı cinsle yaşadıkları duygusal ilişkilerdeki bağımlılık düzeylerine dikkat çekmesi açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte bu bağımlılığa en çok maruz kalan yüksek yüzdenin kadın nüfus olduğu bildirilmektedir (Mashuri ve Patriasih, 2023). Cowan ve Warren (1994) de kadınların erkeklerden daha fazla ilişki bağımlısı olduğu varsayımını belirtmişler ve ilişki bağımlılığı üzerine yaptıkları araştırmada kadınların erkeklerden daha fazla düzeyde bağımlı olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmayla tutarlı olacak şekilde Fuller ve Warner (2000) da kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde ilişki bağımlılığı geliştirdiklerini belirtmiştir. Laizane (2012) ise ergenler üzerinde yaptığı çalışmada, benzer sonuçla karşılaşmıştır. Ülkemizde üniversite öğrencileri üzerinde ilişki bağımlılığı konusunda yapılan araştırmalara baktığımızda da benzer sonuçlarla karşılaşmaktayız. 2013 yılında Mukba (2013) tarafından yapılan araştırmada, kadın öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri erkeklerden yüksek bulunmuştur. Buna benzer sonuçlar Arslan'ın (2017) ve Cengiz'in (2019) yaptığı çalışmalarda da ortaya konmuştur. Sonuç olarak yapılan bu araştırmalar kadın üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığının erkeklere kıyasla daha yaygın olduğunu göstermiş ve bu durum bu olguyu kadın öğrenciler üzerinde araştırmaya itmiştir. Bu doğrultuda bu araştırma, biyopsikososyal yaklaşım çerçevesinde sosyal hizmet perspektifinden Celal Bayar Üniversitesi yükseköğretim ve fakültelerinde öğrenim gören kadın öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinin ilişki bağımlılığı ile ilişkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu alandaki araştırmaların sınırlı olması ve özellikle ülkemizde ilişki bağımlılığını bilimsel olarak ele alan kaynak sayısının yetersiz olması bu konudaki bilimsel bilgi gereksinmesini kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır. Bu araştırmanın sözü edilen gereksinme yönünde katkı sunacak olması araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. İlişki bağımlılığı üniversite gençliği üzerinde

araştırılması gereken sosyal bir olgu olup, bu olgunun risk faktörlerini belirleyebilmek ve ilişki bağımlılığının yol açtığı olumsuz durumları önleyebilmek için bu araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, Üniversite’de öğrenim gören kadın öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi ilişkisel tarama modeline dayalı olarak nicel araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulu 04.08.2022 tarih ve E-E-20478486-050.04.04-354802 sayılı kararıyla araştırmanın etik açıdan uygun olduğu kararı verilmiştir. Katılımcılar, gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini Manisa Celal Bayar Üniversitesi’nde Manisa Celal Bayar Üniversitesi’nin yüksekokul ve fakültelerinde öğrenim görmekte olan 18.340 kadın öğrenci oluşturmaktadır. Örnek büyüklüğü belirlemede Mukba ve Tanhan (2014)’ın “Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği” geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında ölçekten elde ettikleri puan ortalaması ve standart sapması dikkate alınarak hesaplanmıştır. Buna göre çalışmadan elde edilen ortalamadan %5 sapma, %95 güven düzeyi, %80 güç ile en küçük örnek büyüklüğü 284 kişiden oluşmaktadır. Örnek seçiminde olasılıksız gönüllü örnekleme yöntemi ile çalışmaya katılmayı kabul eden öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama ve Veri Toplama Araçları: Ülkemizde yaşanan deprem afeti nedeniyle uzaktan eğitime geçildiğinden veriler gönüllülük esasına dayalı olarak 12-28 Nisan 2023 tarihleri arasında Google Forms üzerinden toplanmıştır. Sosyo-Demografik Bilgi Formu ve Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeğindeki sorular Google Forms’ta ankete aktararak, katılımcılar Google oturumları üzerinden çalışmaya katılmışlardır. Her bir oturum bir yanıt hakkıyla sınırlandırılmış ve sistem soruların boş bırakılmasına izin vermemiştir. Anket formu ölçek ile beraber toplamda 43 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmanın evreninin, örnekleminin, veri toplama araçları ve veri toplama sürecinin araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek kapasite olduğu varsayılmaktadır. Veri toplama araçlarından “Sosyo-Demografik Bilgi Formu” ile “Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği (SFİBÖ)” nin mevcut durumu ortaya çıkarabilecek nitelikte olduğu ve bu ölçüm araçlarındaki soruları katılımcıların doğru olarak cevaplandığı varsayılmaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde ülkemizde yaşanan deprem afeti nedeniyle uzaktan eğitime geçildiğinden çalışmaya katılanlara uzaktan erişim sağlanarak soru formu ve ölçek online şekilde doldurulmuştur. Bu durum yüz yüze görüşme yapılmasını kısıtlayarak veri toplama işlemini sınırlandırmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Sosyodemografik Bilgi Formu, çalışmaya katılanların sosyodemografik özelliklerini değerlendirmek amacıyla, çalışmacı tarafından literatür taraması yapılarak hazırlanmıştır. Katılımcıların; yaş, öğrenim durumu, ekonomik düzey, kardeş sayısı, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın birliktelik durumu, anne-babanın vefat durumu, aile içi yakın ilişki durumu, madde kullanım durumu, aile içi şiddet durumu, kişilik özellikleri, psikolojik durum ve duygusal ilişki durumu gibi sosyodemografik bulguları içermektedir. Açık uçlu veya çoktan seçmeli olmak üzere tamamıyla 27 sorudan oluşmaktadır.

Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği (SFİBÖ)

Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği (SFİBÖ); bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerini ölçmek amacıyla, Fischer, Spann ve Crawford (1991) tarafından geliştirilmiştir. SFİBÖ, toplamda 16 sorudan oluşmakta olup “Tamamen Katılmıyorum”:1, “Tamamen Katılıyorum”:6 şeklinde altılı likert tiptedir. Her sorudan bir ile altı puan aralığında puan alınmakta olup toplamda ölçekten alınan en düşük puan 16 ve en yüksek puan ise 96 olmaktadır. Ölçeğin beşinci ve yedinci sorularının ters kodlama yapılması gerekmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça ilişki bağımlılığı düzeyi yüksek şekilde değerlendirilmektedir (Mukba ve Tanhan, 2014). Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği, Tanhan ve Mukba (2014) tarafından Türkçe’ye uyarlanmış ve ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yine Tanhan ve Mukba (2014) tarafından yapılmıştır. Ölçekten toplanan puanlara göre 16 ile 37,3 arası düşük, 37,4 ile 67,1 arası orta, 67,2 ve üstü yüksek olarak kabul edilmektedir.

Veri Analizi: Bu çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 15.0 kullanılmıştır. Çalışma kapsamında katılımcıların ilişki bağımlılığı düzeylerinin; yaş, eğitim durumu, ekonomik düzey, kardeş sayısı, anne-babanın eğitim durumu, anne-babanın birliktelik durumu, anne-babanın vefat durumu, aile içi yakın ilişki durumu, madde kullanım durumu, aile içi şiddet durumu, kişilik özellikleri, psikolojik durum ve duygusal ilişki durumu gibi değişkenlerle nasıl ilişkilendiğine bakılmıştır. Bu kapsamda ilişki bağımlılığı düzeyini etkileyen faktörler sorgulanmıştır. Pearson Korelasyon, t-Testi ve Tek Yönlü Anova testleri uygulanmıştır.

Süre ve Olanaklar: Ülkemizde yaşanan deprem afeti nedeniyle uzaktan eğitime geçildiğinden veriler gönüllülük esasına dayalı olarak 12-28 Nisan 2023 tarihleri arasında Google Forms üzerinden toplanmıştır.

Bulgular

Betimsel Bulgular

Tablo 1. Sosyodemografik Özellikler

Değişkenler	Sayı	Yüzde
Yaş		
18	8	2,8
19	27	9,5
20	61	21,5
21	80	28,2
22	64	22,5
23	23	8,1
24	11	3,9
25	3	1,1
26	2	0,7
28	1	0,4
29	1	0,4
30	1	0,4
35	1	0,4
Yaş Ortalama±Standart Sapması	21,2±1,8	
Ortanca Yaş	21	
En Düşük-Yüksek Yaş	18-35	
Fakülte/Yüksekokul	Sayı	Yüzde
Eğitim Fakültesi	2	7
Fen Edebiyat Fakültesi	38	13,4
Güzel Sanatlar Fakültesi	2	7
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	13	4,6
İlahiyat Fakültesi	8	2,8
İnşaat Fakültesi	1	4
Kırkağaç Meslek Yüksekokulu	10	3,5
Mühendislik Fakültesi	18	6,3
Sağlık Bilimleri Fakültesi	145	51,1
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	7	2,5
Spor Bilimleri Fakültesi	5	1,8
Tıp Fakültesi	31	10,9
Uygulamalı Bilimler Fakültesi	4	1,4
Sınıf Düzeyi		
1. Sınıf	57	20,1
2.Sınıf	92	32,4
3.Sınıf	94	33,1
4.Sınıf	41	14,4
Kardeş Sayısı		
1-3 kardeş	219	77,1
4-6 kardeş	51	18,0
6-8 kardeş	10	3,5
9-12 kardeş	4	1,4
En Düşük-Yüksek Kardeş S.	1-12	
Barınma Durumu		
Üniversiteden Önce		
Aile Yanında	281	98,9
Yatılı Okul/Yurt	3	1,1
Üniversitede		
Öğrenci Yurdunda	147	52,1
Öğrenci Evinde	31	10,9
Ailesinin Yanında	98	34,5
Yakınının Yanında	8	2,5
Annenin Eğitim Durumu		
OkurYazar Değil	24	8,5
Okur Yazar	10	3,5
İlkokul	114	40,1
Ortaokul	52	18,3
Lise	52	18,3
Ön Lisans	7	2,5
Lisans	22	7,7
Lisans Üstü	3	1,1
Babanın Eğitim Durumu		
OkurYazar Değil	5	1,8
Okur Yazar	7	2,5
İlkokul	94	33,1

Ortaokul	62	21,8
Lise	72	25,4
Ön Lisans	4	1,4
Lisans	36	12,7
Lisans Üstü	4	1,4
Aile Çalışma Durumu		
Babası çalışıyor	180	63,4
Annesi çalışıyor	28	9,9
İkisi de çalışıyor	76	26,8
Ekonomik durum		
Çok düşük	9	3,5
Düşük	60	20,8
Orta	199	70,1
Yüksek	14	4,9
Çok yüksek	2	0,7
Aile birliktelik durumu		
Birlikte yaşıyorlar	247	87
Ayrı yaşıyorlar	37	13
Ebeveyn vefat durumu		
Anne sağ	16	5,6
Baba sağ	4	1,4
İkisi de sağ	264	93
Aile içinde şiddete maruz kalma durumu		
Var	119	41,9
Yok	165	58,1
Şiddet türleri		
Fiziksel	26	9,2
Psikolojik	110	38,7
Ekonomik	34	12,0
Cinsel	1	0,4
Şiddet uygulayan Kişi		
Anne	49	17,3
Baba	73	25,7
Kardeş	28	9,9
Aile içi yakın ilişki durumu		
Herkes ile	105	37
Anne ile	85	29,9
Baba ile	7	2,5
Kardeş ile	57	20,1
Hiç kimse ile	30	10,6
Aile içi psikolojik destek ihtiyacı		
Var	18	6,3
Yok	266	93,7
Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan kişi		
Anne	13	4,6
Baba	7	2,5
Duygusal birliktelik durumu		
İlişkim oldu	97	34,2
Şu anda ilişkim var	99	34,9
Hiç ilişkim olmadı	88	31
Ayrılık sonrası psikolojik destek ihtiyacı		
İhtiyaç duydum	62	21,8
İhtiyaç duymadım	222	78,2
Madde kullanım		
Var	78	27,5
Yok	205	72,2
Ayrılık sonrası madde kullanım durumu		
Var	76	26,9
Yok	200	70,4
İlişki Bağımlılığı Düzeyi		
Düşük	38	13,4
Orta	190	66,9
Yüksek	56	19,7
Puan Ortalama±Standart Sapması	54,7350±14,6	
Ortanca Puan	55	
En Düşük-Yüksek Puan	21-89	
Toplam	284	%100

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu sırasıyla % 24,6 (n=70) oranla ebelik, %12,3 (n=35) oranla sosyal hizmet, %12 (n=34) oranla hemşirelik ve %10,9 (n=31) oranla tıp okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Fakülte/Yüksekokul olarak bakıldığında

ise araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu %51,1 (n=145) oranla sağlık bilimleri fakültesi ve %13,4 (n=38) oranla fen-edebiyat fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılanların kişilik özellikleri ve psikolojik durumlarına baktığımızda; kadın öğrencilerin çoğunlukla %74,3'ü "Uyumlu", %44,4'ü "Sosyal", %29,2'si "Girişken", % 22,5'i "İçe Kapanık" ve %9,2'si "Asosyal" kişilik özellik bildirmiştir. Öğrencilerin psikolojik olarak en çok %52,8 oranla kendilerini "Kaygılı" hissettikleri, "Mutlu" hissedenlerin oranının %43,7'i olduğu, %36,3 oranla öğrencilerin kendilerini "Sakin" hissettikleri, %26,1 oranla "Karamsar" 26,8 ve %26,8 oranla "Depresif" hissettiği bulgulanmıştır. Araştırmaya katılanların yüzde 68,3'ü (n=194) psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu, yüzde 26,1'i (n=74) şu anda psikolojik destek aldığını ve yüzde 5,6'sı (n=16) herhangi bir psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını bildirmiştir. Araştırmaya katılanların sosyo-demografik özelliklerine baktığımızda; kardeş sayılarının %77,1'nin (n=219) 1-3 arasında, %18,0'nin (n=51) 4-6 arasında, %3,5'nin (n=10) 6-8 arasında ve %1,4'nün (n=4) 9-12 arasında olduğu, kardeş sayısının en az 1 ve en çok 12 olduğu, katılımcıların çoğunun çok çocuklu bir ailede yaşamadığı, kardeş sayılarının çoğunluğunun %77,1'nin (n=219) oranla 1-3 arasında olduğu görülmüştür. Katılımcıların %98,9'nun (n= 281) üniversiteye gelmeden önce ailesiyle birlikte yaşadığı, %1,1'nin (n=3) yatılı okul veya yurttan kaldığı görülmüştür. Üniversiteye geldikten sonra %52,1'nin öğrenci yurdunda, 10,9'unun öğrenci evinde ve %2,5'inin ise bir yakınının yanında barındığı bilgisi edinilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %34,5'i ailesi ile yaşadıklarını bildirmiştir. Bu durumda öğrencilerin 21,8'inin (n=62) Manisa'ya komşu il olan İzmir'de ve 12,7'sinin (n=36) Manisa'da ikamet etmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin, %87'si (n=247) anne ve babasının birlikte yaşadığını, %13'ü (n=37) ise ayrı yaşadığını; %5,6'sı (n=16) annesinin, %1,4'ü (n=4) ise babasının sağ olduğunu ve %93'ü ise her ikisinin de sağ olduğunu bildirmiştir.

Katılımcılar aile içerisinde çoğunlukla %37 oranla (n=105) herkes ile yakın ilişki kurduğunu bildirmiştir. Bunu sırasıyla %29,9 oranla anne ile, %20,1 oranla kardeş ile %2,5 oranla baba ile kurulan yakın ilişki izlemiştir. Hiç kimseyle yakın ilişki kurmadığını bildirenlerin oranı %10,6'dır (n=30). Aile içi yakın ilişki kurulan kişi durumuna baktığımızda kadın öğrencilerin %2,5 oranla (n=7) en az babaları ile yakın ilişki kurduğu görülmüştür. Katılımcıların %6,3'ü (n=18) aile içerisinde herhangi birinin psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu, %93,7'si (n=266) ise ihtiyaç duymadığını belirtmiştir. Aile içerisinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyulduğunu bildirenlerin %4,6'sı annesinin, %2,5'i ise babasının psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %34,2'si daha önce duygusal bir ilişkisi olduğunu bildirirken %34,9'u şu anda bir ilişkisi olduğunu ve %31'i ise hiç duygusal bir ilişkisi olmadığını bildirmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %69,1'i (n=196) hayatında bir kere duygusal bir ilişki yaşamış olup %31'i (n=88) ise hayatında hiç duygusal bir ilişki yaşamamıştır. Ayrılık sonrası katılımcıların %21,8'inin (n=62) psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu belirtirken, %78,2'i (n=222) psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını bildirmiştir. Katılımcıların madde kullanma durumlarına bakıldığında, %27,5'inin (n=78) sigara veya alkol kullandığı, 72,2'sinin (n=205) herhangi bir madde kullanmadığı görülmüştür. Sigara veya alkol kullananların, %23,2'sinin (n=66) sigara, %14,4'ünün (n=41) ise alkol kullandığı bulgulanmıştır. Araştırmaya katılan kadın öğrencilerin çoğunluğunun herhangi bir madde kullanmadığı görülmüştür. İlişkisi bittikten sonra herhangi bir madde kullandığını belirten kadın öğrencilerin oranı ise %29,6'dır. İlişkisi bittikten sonra herhangi bir madde kullanmadığını belirtenlerin oranı ise %70,4 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Genel itibarıyla kadın öğrenciler ilişkisi bittikten sonra herhangi bir maddeye başvurmamıştır.

İlişkisel Bulgular

Tablo 2. SFİBÖ puanı ile yaş değişkeni arasındaki ilişki.

Değişkenler		Yaş	SFİBÖ
Yaş	R	1	
SFİBÖ	R	-,126*	1

*p<0,05

Araştırmaya katılanların yaşı ile ilişki bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puan arasında ilişki olup olmadığı Pearson Korelasyon Testi ile analiz edilmiş olup yaş ile ilişki bağımlılığı toplam puanı arasında, 0,126 düşük düzeyde ve negatif yönde anlamlı korelasyon bulunmuştur. Yaş arttıkça ilişki bağımlılığı toplam puanın azaldığı görülmüştür.

Tablo 3. SFİBÖ puanı ile katılımcıların eğitim düzeyi arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	N	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	Ön Lisans	17	58,2±18,2	-1,019	0,309
	Lisans	267	54,5±14,3		

Katılımcıların öğrenim durumunun; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi Analizi ile incelenmiştir. Ön lisans programında öğrenim görenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması (□=58,2) ile lisans programında öğrenim görenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması (□=54,5) arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (p>0,05).

Tablo 4. SFİBÖ puanı ile sınıf düzeyi arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ortalama	SS	f	p
SFİBÖ	1.Sınıf	57	55,26	17,04	0,188	0,904
	2.Sınıf	92	55,01	13,85		
	3.Sınıf	94	53,71	13,53		
	4.Sınıf	40	54,97	14,72		

Katılımcıların sınıf düzeyinin; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Tek Yönlü Anova Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucuna göre; öğrencilerin ilişki bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puan ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı $F=0,188$, $p>0,05$ görülmüştür. Sonuç itibarıyla sınıf düzeyi ile ilişki bağımlılığı arasında ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 5. SFİBÖ puanı ile kardeş sayısı arasındaki ilişki.

Değişkenler		Kardeş Sayısı	SFİBÖ
Kardeş Sayısı	r	1	
SFİBÖ	r	0,076	1

* $p<0,05$

Araştırmaya katılanların kardeş sayısı ile ilişki bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puan arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Testi ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılanların kardeş sayısının artıp azalması ile ilişki bağımlılığı toplam puanının artıp azalması arasında, anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, $p>0,05$. Kardeş sayısının azlığı ya da çokluğu ilişki bağımlılığı düzeyine etki etmemiştir.

Tablo 6. SFİBÖ puanı ile barınma durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	N	Ortalama	SS	f	p
SFİBÖ	Öğrenci Yurdunda	148	55,31	14,01	0,405	0,750
	Öğrenci Evinde	31	52,61	16,03		
	Ailemin Yanında	98	54,33	15,07		
	Yakınının Yanında	7	57,57	15,69		

Katılımcıların barınma durumunun; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Tek Yönlü Anova Testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucuna göre; öğrencilerin ilişki bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puan ile barınma durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı $F=0,405$, $p>0,05$ görülmüştür. Öğrencilerin üniversitede öğrenim gördükleri süre içerisinde; ailesinin yanında, bir yakınının yanında, yurttan veya öğrenci evinde barınmasının ilişki bağımlılığı puanını etkilemediği görülmüştür.

Tablo 7. SFİBÖ puanı ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	N	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	İçer Kapanık				
	Evet	64	62,9±13,2	5,371	0,000
	Hayır	220	52,3±14,1		
SFİBÖ	Asosyal				
	Evet	26	58,2±16	1,282	0,201
	Hayır	258	54,3±14,4		
SFİBÖ	Sosyal				
	Evet	126	51,7±13,1	-3,103	0,002
	Hayır	158	57,1±15,2		
SFİBÖ	Girişken				
	Evet	83	50,8±15	-2,925	0,004
	Hayır	201	56,3±14,1		
SFİBÖ	Uyumlu				
	Evet	211	54,5±14,3	-0,374	0,709
	Hayır	73	55,2±15,2		

Katılımcıların kişilik özellikleri ile ilişki bağımlılığı düzeylerinin karşılaştırması t-Testi Analizi ile incelenmiş olup Tablo 8'de gösterilmiştir. Katılımcıların kişilik özelliklerine göre; kişilik özelliğini içer kapanık olarak bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=62,9$) ile içer kapanık olmayan olarak bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=52,3$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,001$). Kişilik özelliğini asosyal olarak bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=58,2$) ile asosyal olarak bildirmeyenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,3$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Kişilik özelliğini sosyal olarak bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=51,7$) ile sosyal olmayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=57,1$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,005$). Kişilik özelliğini girişken olarak bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=50,8$) ile girişken olmayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=56,3$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,005$).

Kişilik özelliğini uyumlu olarak bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,5$) ile sosyal olmayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=55,2$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır ($p>0,05$). Bu bulgulara göre ilişki bağımlılığının; içe kapanık, sosyal veya girişken olup olmama durumu ile ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Tablo 8. SFİBÖ puanı ile psikolojik özellikleri arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	N	Ort±SS	t	P
	Karamsar				
SFİBÖ	Evet	74	60,4±13,9	4,015	0,000
	Hayır	210	52,7±14,3		
	Depresif				
SFİBÖ	Evet	76	62,5±14,4	5,732	0,000
	Hayır	208	51,8±13,6		
	Kaygılı				
SFİBÖ	Evet	150	57,7±14,1	3,734	0,000
	Hayır	134	51,3±14,4		
	Agresif				
SFİBÖ	Evet	61	57,5±14,5	1,719	0,087
	Hayır	223	53,9±14,5		
	Sakin				
SFİBÖ	Evet	103	53,1±13,9	-1,353	0,177
	Hayır	181	55,6±14,9		
	Mutlu				
SFİBÖ	Evet	124	50,6±13,8	-4,138	0,000
	Hayır	160	57,9±14,4		

Katılımcıların genel psikolojik durumları ile ilişki bağımlılığı düzeylerinin karşılaştırması t-Testi Analizi ile incelenmiş olup Tablo 8’de gösterilmiştir. Katılımcıların genel psikolojik durumları göre; karamsar olduğunu bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=60,4$) ile karamsar olmayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=52,7$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,001$). Depresif olduğunu bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=62,5$) ile depresif olmadığını bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=51,8$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,001$). Kaygılı olduğunu bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=57,7$) ile kaygılı olmadığını bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=51,3$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,001$). Agresif olduğunu bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=57,5$) ile agresif olmadığını bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=53,9$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Sakin olduğunu bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=53,1$) ile sakin olmadığını bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=51,8$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Mutlu olduğunu bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=50,6$) ile kaygılı olmadığını bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=57,9$) arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir ($p<0,001$). Bu bulgulara göre ilişki bağımlılığının; karamsar, depresif, kaygılı veya mutlu olup olmama durumu ile ilişkisi olduğu bulunmuştur.

Tablo 9. SFİBÖ puanı ile psikolojik destek alma durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	Alıyor	16	58,5±13,7	1,062	0,289
	Almıyor	268	54,5±14,6		

Katılımcıların psikolojik destek alma durumlarının; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi ile analiz edilmiştir. Tablo 14’teki bulgulara göre psikolojik destek alan öğrencilerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}= 58,5$) ile psikolojik destek almayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}= 54,5$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $p>0,05$. Bu bulgulara göre, katılımcıların psikolojik destek alıp almamalarının ilişki bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puan ile arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 10. SFİBÖ puanı ile anne-baba öğrenim durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
	Anne Öğrenim				
SFİBÖ	Lise Altı	200	55,5±14,8	1,417	0,158
	Lise ve Üstü	84	52,8±13,7		
	Baba Öğrenim				
SFİBÖ	Lise Altı	168	54,6±15	-0,104	0,917
	Lise ve Üstü	116	54,8±13,9		

Katılımcıların anne ve baba öğrenim durumunun, ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi ile analiz edilmiştir. Tablo 15'teki bulgulara göre öğrencilerin anne öğrenim durumu, ($p>0,05$) ve baba öğrenim durumu, ($p>0,05$) ile ilişki bağımlılığı toplam puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bulgulara göre, öğrencilerin anne-baba öğrenim durumunun ilişki bağımlılığı düzeyi ile anlamlı ilişkisi bulunmamaktadır.

Anne eğitim durumu kategorisine göre; eğitim durumu lise altı olanlar için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=55,53$) ile eğitim durumu lise ve üstü olanlar için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=52,84$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $p>0,05$. Baba eğitim durumu kategorisine göre; eğitim durumu lise altı olanlar için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,6$) ile eğitim durumu lise ve üstü olanlar için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,8$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $p>0,05$.

Tablo 11. SFİBÖ puanı ile ekonomik düzey arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ortalama	SS	F	p
SFİBÖ	Düşük	69	59,75	16,89	5,565	0,004
	Orta	199	53,08	13,52		
	Yüksek	16	53,62	12,65		

Tablo 9'da gösterilen Tek Yönlü Anova testi sonuçlarına göre; katılımcıların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puanı ile ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu $F=5,565$, $p<0,005$ görülmüştür. Bu farklılığın düşük ekonomik düzey ile orta düzey ekonomik durum bildirenler arasında olduğu görülmüştür. Ekonomik düzeye göre; düşük düzeyde ekonomik durumu olan öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanının orta düzeyde ekonomik durum belirten öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanından yüksek olduğu bulgulanmıştır. Bu bulguya göre, ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların ilişki bağımlılığı puanları, ekonomik düzeyi orta olan katılımcılardan yüksek bulunmuştur. Yüksek düzeyde ekonomik durumu olanların ise gruplar arası herhangi bir ilişkisi bulunmamıştır.

Tablo 12. SFİBÖ puanı ile ebeveynlerin birliktelik durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	Birlikte Yaşıyorlar	247	54,1±14	-1,601	0,117
	Ayrı Yaşıyorlar	37	58,8±17,3		

Katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumunun, ilişki bağımlılığı toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi ile analiz edilmiştir. Tablo 17'deki bulgulara göre öğrencilerin ebeveynleri birlikte olanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,1$) ile ebeveynleri ayrı yaşayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=58,8$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir, $p>0,05$. Bu bulgulara göre, öğrencilerin ebeveynlerinin birliktelik durumu ile katılımcıların ilişki bağımlılığı ölçeğinden aldıkları toplam puan arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 13. SFİBÖ puanı ile ebeveyn kaybı arasındaki ilişki.

Ölçek	Değişkenler	n	Ort±SS	t	P
SFİBÖ	Var	20	60,1±13,3	1,726	0,085
	Yok	264	54,3±14,6		

Katılımcıların ebeveyn kaybı yaşama durumunun; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi Analizi ile incelenmiştir. Ebeveyn kaybı olanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=60,1$) ile herhangi bir ebeveyn kaybı yaşamayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,3$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$). Ebeveyn kaybı ile ilişki bağımlılığı puanı arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 14. SFİBÖ puanı ile aile içinde şiddet görme durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	Var	119	56,5±15,5	1,831	0,068
	Yok	165	53,3±13,7		

Katılımcıların aile içinde şiddet görme durumunun; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir. Aile içinde şiddete maruz kaldığını bildirenler için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=56,5$) ile aile içinde herhangi bir şiddete maruz kalmadığını bildirenler için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=53,3$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulgulanmıştır ($p>0,05$). Şiddet ile ilişki bağımlılığı puanı arasında bir ilişki bulunmamasını, öğrencilerin en çok psikolojik şiddete maruz kalmış olmaları etkilemiş olabilir.

Tablo 15. SFİBÖ puanı ile aile içi yakın ilişki durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ortalama	SS	F	p
SFİBÖ	Herkesle	105	50,81	14,12	6,356	0,000
	Annemle	85	56,02	13,29		
	Babamla	7	54,28	17,25		
	Kardeşlerimle	57	54,57	14,67		
	Hiç Kimseyle	30	65,20	14,20		

İlişki bağımlılığı düzeyleri arasında aile içinde yakın ilişki kurulan kişiye göre anlamlı farklılık olduğu $F=6,356$, $p<0,001$ görülmüştür. Aile içerisinde yakın ilişki kurma durumuna göre; hiç kimseyle iletişim kurmayan öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanının kardeşleriyle iletişim kuran öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanı ve herkesle iletişim kuran öğrencilerin ilişki bağımlılığı puanından yüksek olduğu bulunmuştur. Herkes ile iletişim kuran veya sadece kardeşleriyle yakın ilişki kuran öğrencilerin, hiç kimseyle yakın ilişki kurmayan öğrencilere göre bağımlılık düzeyi düşük bulunmuştur.

Tablo 16. SFİBÖ puanı ile ailede psikolojik destek alan birisinin bulunması arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	Var	18	59,6±15	1,467	0,144
	Yok	266	54,4±14,5		

Katılımcıların ailesinde psikolojik destek alan birisinin bulunması durumunun; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi Analizi ile incelenmiştir. Ailesinde psikolojik destek alan birisi olanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=59,6$) ile psikolojik destek alan birisi bulunmayanların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,4$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($p>0,05$).

Tablo 17. SFİBÖ puanı ile ilişki durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	İlişkim Oldu	196	54,7±15	-0,028	0,977
	Hiç İlişkim Olmadı	88	54,7±13,6		

Katılımcıların duygusal ilişki durumunun; İlişki Bağımlılığı Ölçeği toplam puan ortalamalarında farklılığa neden olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiş olup şu an veya daha önce bir duygusal ilişkisi olduğunu bildirenler için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,7$) ile şu ana kadar herhangi bir duygusal ilişkisi olmadığını bildirenler için ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=54,7$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$). Öğrencilerin duygusal bir ilişki yaşayıp yaşamamasının ilişki bağımlılığı puanına etki etmediği gözlenmiştir.

Tablo 18. SFİBÖ puanı ile ayrıldıktan sonra psikolojik destek ihtiyacı hissetme durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	Evet	62	61±14,9	3,980	0,000
	Hayır	222	52,9±14		

Katılımcıların ayrıldıktan sonra psikolojik desteğe ihtiyaç hissedip hissetmemeleri ile ilişki bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişki Bağımsız Örnek t-Testi Analizi ile incelenmiştir. Ayrıldıktan sonra psikolojik destek ihtiyacı durumuna göre; psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğunu bildirenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=61$) ile psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını bildirenlerin ilişki bağımlılığı toplam puan ortalaması ($\bar{X}=52,9$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $p<0,001$. Ayrıldıktan sonra psikolojik desteğe ihtiyaç hissedenden katılımcıların ilişki bağımlılığı ölçeği ortalama puanları desteğe ihtiyaç duymayanlara göre yüksek olarak bulunmuştur.

Tablo 19. SFİBÖ puanı ile madde kullanım durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Değişkenler	n	Ort±SS	t	P
SFİBÖ	Var	78	58,1±15,8	2,433	0,016
	Yok	205	53,4±13,9		

Öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinde madde kullanım durumuna göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı Bağımsız Örnek t-Testi Analizi ile incelenmiştir. Madde kullanım durumuna göre; evet diyenlerin ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=58,1$) ile hayır diyenlerin ilişki bağımlılığı toplam puan ortalaması ($\bar{X}=53,4$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $p<0,05$. Madde kullanım durumu olanların ilişki bağımlılığı ölçeği ortalama puanları madde kullanmayanlara göre yüksektir.

Tablo 20. SFİBÖ puanı ile ayrıldıktan sonra madde kullanım durumu arasındaki ilişki.

Ölçek	Kategori	n	Ort±SS	t	p
SFİBÖ	Var	84	60,3±15	4,325	0,000
	Yok	200	52,3±13,7		

Katılımcıların ayrıldıktan sonra madde kullanma durumları ile ilişki bağımlılığı düzeyleri arasında bir farklılık olup olmadığı, Bağımsız Örnek t-Testi ile incelenmiştir. Ayrıldıktan sonra madde kullanım durumuna göre; madde kullananların ilişki bağımlılığı ölçeği toplam puan ortalaması ($\bar{X}=60,3$) ile madde kullanmayanların ilişki bağımlılığı toplam puan ortalaması ($\bar{X}=52,3$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $p<0,001$. Ayrıldıktan sonra sigara veya alkol gibi bir maddeye başvuran katılımcıların ilişki bağımlılığı ölçeği ortalama puanları, ayrıldıktan sonra maddeye başvurmayanlara göre yüksek olarak bulgulanmıştır.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırmaya katılan öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri incelendiğinde; öğrencilerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde de üniversite öğrencilerinde ilişki bağımlılığı geliştirmenin orta düzeyde olduğu bildirilmektedir. (Cengiz, 2019; Yıldızhan 2019). Araştırmanın sosyodemografik bulguları ile Spann Fisher İlişki Bağımlılığı Ölçek puanı arasındaki ilişkiye bakıldığında; yaşın ilişki bağımlılığı ile negatif yönde bir ilişkisinin olduğu dolayısıyla yaş arttıkça ilişki bağımlılığı geliştirme riskinin azaldığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalar yaşın artması ile birlikte üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı düzeylerinin azaldığını göstermektedir (Arslan, 2017; Barak 2018; Küçükyıldız, 2022; Rubinstein, 2007; Sheldon ve ark., 2006). Dolayısıyla yaş azaldıkça ilişki bağımlılığı geliştirme riski artmakta, yaş arttıkça bireyler bağımlı ilişkilerden uzaklaşmaktadır. Yaşla birlikte bireyin olgunlaşması, bağımlı ilişkilerden kurtulmasında etkili olabilmektedir (Bowlby, 2008). İlişki bağımlılığı geliştirmede bir diğer koruyucu faktör aile içi yakın ilişkilerdir. Aile içerisinde kendini yeterince ifade edebilen, aidiyet duygusu gelişmiş kişilerin ilişki bağımlılığı düzeyleri düşük bulgulanmıştır. Aile içinde hiç kimseyle yakın ilişkisi bulunmayanların ve ebeveynlerle kurulan iletişimin niteliğinin azalmasının yapılan araştırmalarda da ilişki bağımlılığı düzeyini arttırdığı görülmüştür (Mukba, 2013; Yüksel, 2021). Araştırmadan elde edilen verilere göre ilişki bağımlılığı geliştirme riskini arttıran risk faktörü ise ekonomik durum olarak belirlenmiştir. Katılımcıların ekonomik düzeyleri düştükçe ilişki bağımlılığı düzeyleri artmıştır. Yapılan çalışmalarda da düşük ekonomik düzeyin ilişki bağımlılığını arttırdığı görülmüştür (Barak, 2018; Gürek, 2022; Muz, 2021; Yüksel, 2021). Bazı çalışmalarda ise, ekonomik durum ilişki bağımlılığını etkileyen bir faktör olarak görülmemiştir (Mukba, 2013; Raba, 2019). Ekonomik durumun ilişki bağımlılığı düzeyini etkilemesi örneklem grubuna göre değişiklik göstermiştir. Araştırma bulgularına göre kişilik özelliklerinden içe kapanık olmak, girişken ve sosyal olmamanın ilişki bağımlılığı ile anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Kendisini içe kapanık olarak bildirenlerin ayrıca sosyal ve girişken olmayanların ilişki bağımlılığı düzeyleri içe kapanık olmayan, girişken ve sosyal olanlara göre yüksektir. Bu doğrultuda içe kapanık kişilik özelliği göstermenin ilişki bağımlılığı geliştirmede önemli olduğu görülmektedir. Yapılan bazı araştırmalar da arkadaşlık ilişkisi kurmakta rahat davranan, öz güveni yüksek ve sosyal olan bireylerin ilişki bağımlılığı düzeylerinin düşük olduğunu, içe kapanık olan sosyal çevreden soyutlanmış bireylerin ise ilişki bağımlılığı geliştirmeye daha yatkın olduklarını bildirmiştir (Lancer, 2017; Mukba, 2013). Dolayısıyla içe kapanık kişilik yapısına sahip olmanın insanlarla rahat iletişim kurma ve sosyal çevreden uzaklaşma noktasında ilişki bağımlılığı geliştirmede önemli rol oynadığı görülmektedir. Katılımcıların psikolojik özellikleri değerlendirildiğinde; karamsar, depresif ve kaygılı bir ruh haline sahip olmanın ilişki bağımlılığına yatkınlığı arttırdığı görülmüştür. Yapılan araştırmalarda da depresif ve kaygılı psikolojik özellik göstermenin ilişki bağımlılığı düzeyini etkileyerek bireylerin ilişki bağımlısı olmalarında risk yarattıkları bildirilmiştir (Havaçeliği, 2003; Yapabaş, 2018). Araştırmada, madde kullanımının önemli bir risk faktörü olduğu görülmüştür. Madde (Sigara veya alkol) kullanımı olan katılımcıların ilişki bağımlılığı düzeyleri yüksektir. Yapılan araştırmalarda da madde kullanımının ilişki bağımlılığına yatkınlığı arttırdığı bildirilmiştir (Delgado ve Gomez, 2004; Yıldızhan, 2019). Bununla birlikte dikkat çeken bir diğer bulgu öğrencilerin romantik ilişkilerinden ayrıldıktan sonraki süreçte maddeye başvuranların ilişki bağımlılığı düzeyleri yüksek olduğudur. Görüldüğü gibi madde kullanımı bireylerin ilişki bağımlılığına yönelmesinde itici bir gücü oluştururken ilişki bağımlılığı da bireyleri madde bağımlılığına yöneltebilmektedir. Romantik ilişki ayrılık sürecinde ilişki bağımlılığı düzeyi yüksek olan katılımcıların psikolojik desteğe ihtiyaç duydukları da görülmüştür. Yapılan araştırmalarda da ilişki bağımlılığının psikolojik sorunlara yol açtığı tespit edilmiştir (Fisher ve ark., 2016; Mearns, 1991). Sonuç olarak yaş, ekonomik durum, aile içi ilişkiler, kişilik özellikleri, psikolojik özellikler ve madde kullanımı gibi koruyucu ve risk faktörleri ilişki bağımlılığı düzeyini etkilerken aynı zamanda ilişki bağımlılığı da ruhsal rahatsızlıklar ve madde bağımlılığı gibi psikolojik ve toplumsal sorunlara yol açmaktadır. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığından korunmaları açısından özellikle yaş ve kişilik gelişimi açısından riskli grubu oluşturan üniversiteye yeni başlayan öğrencilere Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı yüksek öğretim öğrenci yurtları ile üniversitelerin medikososyal birimleri tarafından danışmanlık yapılmasının, risk faktörlerinin ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılmasının ve öğrencilerin psikolojik rahatsızlıklar ile madde bağımlılığından korunmaları açısından ilişki sorunları olan öğrencilerle mesleki çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda sosyal hizmet alanında uygulanması önerilen mikro, mezzo ve makro uygulamalar aşağıda sıralanmıştır:

Mikro boyutta: 1) İlişki bağımlılığından kaynaklı anksiyete, depresyon gibi psikolojik rahatsızlıkların ve intiharın önlenmesi açısından kadın öğrencilerle sağlıklı partner ilişkileri, özgüven, öz şefkat gelişimi ve mindfulness çalışmaları yapılması, 2)

Üniversiteler ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtlarındaki madde kullanımı, kaygılı ve içe kapanık kişilik yapısı olan öğrencilerin tespit edilerek görev yapan psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından bu öğrencilerle bireysel görüşmeler ve mesleki çalışmalar yapılması,

Mezzo boyutta: 1) İlişki bağımlılığında koruyucu bir faktör olan aile içi iletişim ve yakınlığın artırılması için aile üyeleriyle grup çalışmaları yapılması, 2) İlişki bağımlılığını önlemek adına üniversite ve yurtlarda görevli meslek elemanlarınca öğrencilerle sağlıklı ilişkiler, özgüven geliştirme, iletişim gibi konularda grup çalışmaları yapılması,

Makro boyutta: 1) Öğrencilerin ilişki bağımlılığı konusunda bilinçlendirilmesi açısından üniversiteler ve yurtların mediko-sosyal birimlerince farkındalık çalışmaları ve seminerler düzenlenmesi, 2) Ailelere, aile içi iletişim ve yakınlığın önemi, ilişki bağımlılığının nedenleri ve sonuçları konusunda farkındalık seminerleri verilmesi, 3) İlişki bağımlılığında bir risk faktörü olan madde kullanımının önlenmesine yönelik madde bağımlılığı farkındalık seminerlerinin yaygınlaştırılması, 4) İlişki bağımlılığı açısından düşük ekonomik durumu olan öğrencilerin dezavantajlı olmaları nedeniyle yoksulluğun önlenmesine yönelik sosyal politikaların geliştirilmesi ve ekonomik yoksunluk yaşayan öğrencilerin desteklenmesi, sosyal hizmet müdahalesi olarak faydalı olacaktır.

İlişki bağımlılığının farklı psiko-sosyal sorunlara yol açarak kendisi dışındaki aile, toplum vs. gibi sistemleri etkilemesi ve bireyin yaşam kalitesini düşürmesi nedeniyle, sosyal hizmet uzmanlarının bu alanda aktif rol alması ve mesleki bilgi açısından kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Özellikle sosyal hizmet alanında, ilişki bağımlılığına yönelik akademik çalışmaların sınırlı olması bu konuda bilimsel bilgi gereksinimini doğurmaktadır. Ayrıca ilişki bağımlılığı ile yakın ilişkisi saptanan madde bağımlılığı konusundaki akademik çalışmalara da ağırlık verilmesi büyük önem taşımaktadır. İnsanın iyilik haline kavuşmasını ve sosyal işlevselliğini temel alan sosyal hizmet mesleğinin, kırılğan olan kadın üniversite öğrencilerinin ilişki bağımlılığı konusunda farkındalık kazanarak sağlıklı partner ilişkileri geliştirmeleri konusunda bu araştırmanın alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Arslan, R. (2017). Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Kişiler Arası Bağımlılık Eğilimi Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme. *Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Psikoloji Anabilim Dalı. Ankara

Arnett, J.J. (2000) Emerging Adulthood: A Theory of Development from The Late Teens Through the Twenties. *Am Psychologist* 55:469-480.

Atak, H., ve Çok, F. (2010). İnsan Yaşamında Yeni Bir Dönem: Beliren Yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 17(1), 39-50.

Barak, T. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Kişiler Arası Bağımlılık Düzeyi Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, (Bir Vakıf Üniversitesi Örneği). *Yüksek Lisans Tezi*. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Psikoloji Anabilim Dalı. Mersin

Bowlby, E. (2008). *Loss-sadness and depression: Attachment and loss volume 3*. Random House.

Cengiz, N. (2019). Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığının Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul

Costa, S., Barberis N., Griffiths, M.D., Benedetto L. ve Ingrassia M. (2021). The Love Addiction Inventory: Preliminary Findings Of The Development Process And Psychometric Characteristics. *International Journal of Mental Health and Addiction*. 19(3), 651-668.

Cowan, G. ve Warren L. W. (1994). Codependency And Gender-Stereotyped Traits. *Sex Roles*. 30(9), 631-645.

Delgado, D. ve Gomez A. (2004). Codependency In Families Of Drug Users And Non-Users: Phase II. *Psicothema*. 16(4), 632-638.

Duyan, V. ve R. Gövebakan (2021). *Madde Bağımlılığı ve Aile*. Yeni İnsan Yayınevi.

Dündar, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 24(2), 139-150.

Fischer, J. L. ve Spann L. (1991). Measuring Codependency. *Alcoholism Treatment Quarterly*. 8(1), 87-100.

- Fisher, H. E., Xu, X., Aron, A., ve Brown, L. L. (2016). Intense, Passionate, Romantic Love: A Natural Addiction? How The Fields That Investigate Romance And Substance Abuse Can Inform Each Other. *Frontiers in Psychology*. 7, 687.
- Gori, A., Russo, S., ve Topino, E. (2023). Love Addiction, Adult Attachment Patterns And Self-Esteem: Testing for Mediation Using Path Analysis. *Journal of Personalized Medicine*. 13(2), 247.
- Griffiths, M. (1996). Behavioural Addiction: an Issue for Everybody? *Employee Councelling Today*. 8(3), 19-25.
- Gürek, M. (2022). Romantik İlişkilerde Psikolojik Şiddetin İlişki Bağımlılığı ve Nesne İlişkileri Çerçevesinde İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Psikoloji Ana Bilim Dalı. İstanbul
- Havaçeliği, D. (2003). Partner İlişkilerindeki İlişki Bağımlılığının, Ebeveyn Bağlanma Stilleri ve Madde Kullanımı ile İlişkisi. *Doktora Tezi*. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Madde Bağımlılığı Anabilim Dalı. İzmir
- Karim, R. ve P. Chaudhri (2012). Behavioral Addictions: An Overview. *Journal of Psychoactive Drugs*. 44(1), 5-17.
- Küçükyıldız, A. (2022). Yetişkinlerde Çocukluk Çağı Travması ve Benlik Saygısının İlişki Bağımlılığı Üzerindeki Yordayıcı Rolü. *Yüksek Lisans Tezi*. Işık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul
- Lancer, D. (2017). Codependency Addiction: Stages of Disease and Recovery. *Global Journal of Addiction & Rehabilitation Medicine*. 2(2), 21-22.
- Maglia, M. G., Lanzafame, I., Quattropiani, M. C., ve Caponnetto, P. (2023). Love Addiction-Current Diagnostic and Therapeutic Paradigms in Clinical Psychology. *Health Psychology Research*. 11.
- Mashuri, M. F., ve Patriasih, A. I. (2023). Bucin (Budak Cinta): The Other Side of Love Addiction in Romantic Relationships in Indonesia. *Journal An-Nafs: Kajian Penelitian Psikologi*. 8(1), 1-19.
- Mearns, J. (1991). Coping With a Breakup: Negative Mood Regulation Expectancies and Depression Following the End of a Romantic Relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*. 60(2), 327.
- Mohammadkhani, S., Rasouli, S. S., Hasani, J., ve Akbari, M. (2019). Conceptualization of Addiction to Romantic Relationships: A Conceptual Model. *International Journal of Applied Behavioral Sciences*. 6(4), 29-38.
- Mukba, G. (2013). Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü. Psikolojik Danışmanlık Ve Rehberlik Anabilim Dalı. Van
- Mukba, G. ve Tanhan F. (2014). Spann-Fischer İlişki Bağımlılığı Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlama Çalışmasına İlişkin Psikometrik Bir Analiz. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 36(36), 179-190.
- Muz, E. (2021). Evli Bireylerde Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların İlişki Bağımlılığı ve Aldatma Eğilimi ile İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul
- Ögel, K., Evren, C., Karadağ, F., ve Gürol, T. (2012). Bağımlılık Profil İndeksi'nin (BAPİ) Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 23(4), 264-273.
- Peabody, S. (2011). *Addiction to love: Overcoming obsession and dependency in relationships*. Celestial Arts.
- Petry, N. M. (2015). Introduction to Behavioral Addictions. Petry, N. M. (Eds). *Behavioral addictions: DSM-5® and beyond* (ss. 1-5). Oxford University Press.
- Raba, S. (2019). Üniveriste Öğrencilerinde Kişiler Arası Bağımlılık ile Utandırılma Korkusu Aidiet Duygusu ve Sosyal Onay İhtiyacı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Sakarya
- Rubinstein, G. (2007). Two Behavioural Indicators of Dependency and The Five-Factor Model of Personality. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 80(3), 333-342.
- Sanches, M., ve John, V. P. (2019). Treatment of Love Addiction: Current Status and Perspectives. *The European Journal of Psychiatry*. 33(1), 38-44.

Schaeffer, B. (2011). *Sevgi mi? Bağımlılık mı?* G. Akyüz (Çev. Eds.). Yakamoz Kitap.

Sheldon, K. M., Houser-Marko, L., ve Kasser, T. (2006). Does Autonomy Increase with Age? Comparing the Goal Motivations of College Students and Their Parents. *Journal of Research in Personality*. 40(2), 168-178.

Sussman, S. (2010). Love addiction: Definition, etiology, treatment. *Sexual Addiction & Compulsivity*. 17(1), 31-45.

Uğurlu, T. T., Şengül, C. B., ve Şengül, C. (2012). Bağımlılık Psikofarmakolojisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 4(1), 37-50.

Yanardağ, M. Z., Bilge, M., ve Yanardağ, U. (2020). Davranış Bağımlılığına Sahip Müracaatçılara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları Üzerine Bir Tartışma. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 7(4), 551-560.

Yapabaş, S. İ. (2018). Fazla Kilolu ve Obez Yetişkin Bireylerde Yeme Davranışlarının Öfke ve İlişki Bağımlılığı ile Olan İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul

Yıldızhan, Y. (2019). Madde Bağımlısı Bireylerde Bağlanma Stilleri ve İlişki Bağımlılığı. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Ruh Sağlığı Ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. İstanbul

Young, K. S., Yue, X. D., ve Ying, L. (2007). Prevalence Estimates and Etiologic Models of Internet Addiction. Young K. S. ve Abreu C. N. (Eds.) *Internet Addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment* (ss. 1-17). Wiley Online Library.

Yüksel, B. N. (2021). Üniversite Öğrencilerinde İlişki Bağımlılığı ile Allah Merkezlilik ve Başkası Merkezli Dışsallık Arasındaki İlişki. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı. İstanbul